

Het komt niet vaak voor dat Stad + Groen zich moet bedienen van anonieme bronnen. Als we echter een artikel willen maken over de EU-exotenverordening, stuiten we op een muur van stilzwijgen. De EU-wet maakt betrokkenen bepaald niet loslippig. Een anonieme bron legt uit waarom. 'We zijn permanent in overtreding van de wet. Daar is niets aan te doen. De verordening is praktisch onuitvoerbaar en onbetaalbaar, bovendien.'

Auteur: Paul van der Sneppen

Omerta rond EU-exotenverordening

Uitvoering van het exotenbeleid zit muurvast

Als Stad en Groen voor deze exotenspecial een verhaal wil maken over de EU-exotenverordening, is het aanvankelijk de bedoeling om onze lezers handelingsperspectief te bieden. Het artikel moet duidelijkheid verschaffen over wat de wetgeving concreet betekent voor gemeenten en terreinbeheerders. Stad en Groen gaat dus op zoek naar 'best practices' en knelpunten in de uitvoering van de EU-exotenverordening.

Die queeste leidt naar Stadswerk Nederland. Deze vereniging ondersteunt gemeenten bij vraagstukken omtrent inrichting en beheer van de openbare ruimte. Tot zover verloopt het onderzoek redelijk soepel. Toch valt meteen op dat alle betrokkenen die we tot dan toe spreken het woord graag aan anderen laten.

Best practices

Namens Stadswerk spreekt beleidsmedewerker Anneloes Voorberg. Meteen wordt duidelijk dat dit verhaal een heel andere insteek gaat krijgen.

Van best practices is nog weinig sprake. Dat wil niet zeggen dat gemeenten en terreinbeheerders geen werk maken van exotenbestrijding. Voorberg noemt bijvoorbeeld Amersfoort, dat onder meer de strijd heeft aangeboden met de reuzenberenklauw. Ook noemt ze projecten in de Flevopolder, waarbij heel voortvarend vrijwilligers worden gemobiliseerd in de strijd tegen invasieve exoten.

Maar de uitvoering van de EU-exotenverordening is een ander verhaal. Het grootste probleem is dat niemand weet wat er in het kader van de verordening van hem verwacht wordt. 'We zien dat het nog zoeken is naar de rol en verantwoordelijkheid van de verschillende partijen. Iedereen is nog zoekende: het ministerie, de provincies, de waterschappen, de gemeenten, de grote terreinbeheerders en de NVWA.'

Muurvast

En daar loopt de ambitie van Stad en Groen om zijn lezers handelingsperspectief te bieden spaak.

Zelfs van 'knelpunten' kan niet eens meer gesproken worden. Een jaar na de invoering van de wet lijkt de uitvoering muurvast te zitten in een gordiaanse knoop van tegenstellingen en complexe belangen.

Op de vraag wat er nodig is om die knoop te ontwarren, moet Voorberg het antwoord schuldig blijven. 'Ook Stadswerk is zoekende. Het is EU-wetgeving. Dan ligt het misschien voor de hand dat de rijksoverheid enige regie op zich neemt, maar die heeft nu juist besloten om de uitvoering niet centraal te regelen. Daardoor is het nu onduidelijk wie wat moet doen.'

'Hebben jullie hier al met het ministerie over gesproken?' vraagt ze. Op het antwoord dat het ministerie naar Stadswerk verwijst, valt een veelzeggende stilte, gevolgd door een lach. 'Tja ...'

Communicatie

Het ministerie van Economische Zaken (EZ)

beschouwt de problemen rond de uitvoering van de exotenverordening vooral als een communicatiekwesbie, zo lijkt het. Vorig jaar heeft het onderzoek laten uitvoeren naar de behoefte van stakeholders aan communicatie vanuit het Rijk. Dat ook het ministerie om antwoorden verlegen zit, blijkt onder meer uit de wijze waarop EZ met informatieverzoeken van Stad en Groen omgaat. De transparantie laat flink te wensen over. Bij ons eerste verzoek wordt de redactie subiet doorverwezen naar Stadswerk. Een tweede verzoek (Stad en Groen wil meer weten over het communicatie-onderzoek) opent ook al geen deuren. Er mogen alleen schriftelijk vragen gesteld worden; een open vraaggesprek met de opdrachtgever is niet mogelijk.

Wel weten we Marianne Doelman op te sporen, de onderzoekster die voor het rapport heeft getekend. Doelman deed het onderzoek als stagiaire en is niet meer voor EZ werkzaam. Toch verloopt ook dit gesprek moeizaam. De onderzoekster wil duidelijk niet buiten de lijntjes van haar rapport kleuren. Het kost veel moeite om enige toelichting op het onderzoeksrapport te krijgen. Het wekt allemaal de indruk alsof het draait om een enorm hoofdpijndossier. Dat gevoel wordt nog versterkt als Doelman daags na het interview Stad en Groen 'geen toestemming geeft' om haar te citeren. Op de uitnodiging om die onverwachte wending nader toe te lichten, wordt niet ingegaan. Stad en Groen kiest ervoor het verhaal van Doelman daarom wel te gebruiken.

Anoniem

Het valt ook op dat het onderzoeksrapport is geanonimiseerd. Dat maakt het erg lastig om de bevindingen in een context te plaatsen. Onduidelijk is namelijk vanuit welke rol de respondenten hun uitspraken doen. Doelman legt uit dat op het ministerie wel een ongekuiste versie rondgaat. 'Maar die gaat niet naar buiten. Veel respondenten willen anoniem blijven. Ik heb voor het onderzoek onder meer open vraaggesprekken met ze gevoerd. Daarin sprak iedereen heel vrij over de problemen die men tegenkomt in de uitvoering van de exotenverordening.'

Uit de gesprekken is in ieder geval wel duidelijk geworden dat de stakeholders doorgaans goed bekend zijn met de problematiek van de invasieve exoten. 'De meesten gaan al jarenlang met het probleem om. De vraag waarop ze graag antwoord willen hebben, is wat er van hen wordt verwacht vanuit de EU-wetgeving.'

Provincies

In het kader van de nieuwe Wet natuurbescherming is per 1 januari van dit jaar veel verantwoordelijkheid voor natuurbeleid bij de provincies komen te liggen. Dat houdt in dat ook het exotenbeleid een taak van de provincies is. Van de zestien geïnterviewde stakeholders geven er zes aan dat daarover verwarring en onzekerheid heerst. Doelman wil niet nader duiden of die onzekerheid ook onder de vertegenwoordigers van de provincies leeft en zo ja, met welke vragen die dan nog zitten.

We zijn allemaal permanent in overtreding van de verordening

Duidelijk wordt wel dat de provincies niet op één lijn zitten als het gaat om de invulling van hun taak. Doelman sprak met vertegenwoordigers van de provincies Zuid-Holland en Drenthe. 'De één ziet dat de verantwoordelijkheid nadrukkelijk bij hen ligt; de ander ziet die verantwoordelijkheid meer als een taak die gedelegeerd wordt aan de waterschappen en andere terreinbeheerders. Dat valt deels te verklaren uit het feit dat beide provincies in totaal verschillende posities verkeren; voor de één is de exotenproblematiek relevanter dan voor de ander.'

Informatie

Veel stakeholders lopen rond met vragen die direct voortkomen uit een beheertaak. Het gaat dan vooral om heel praktische vragen als: mag ik dit verplaatsen? of: moet ik deze exoot vernietigen? Eén van de grote behoeften is duidelijkheid over wie vragen kan beantwoorden, waar eenduidige en sluitende informatie te verkrijgen is.

Die behoefte herkent ook Voorberg. 'Zolang die informatie niet voorhanden is, handelt iedereen naar eigen goeddunken', zegt ze daarover. 'Gemeenten hebben in de praktijk te maken met invasieve exoten en daar moeten ze iets mee. De consequentie is dat iedereen zelf het wiel aan het uitvinden is.'

Chemie

Wat de situatie voor gemeenten en terreinbeheerders nog complexer maakt, is het feit dat ze nauwelijks of geen chemische bestrijdingsmiddelen mogen inzetten. 'Dat verbod geldt nu nog voor gebruik op verhardingen, maar binnenkort ook voor niet-verhardingen. Er zijn wel uitzonderingen voor bepaalde situaties, maar de lijn is toch zo veel mogelijk chemievrij. Dat is mooi en goed, maar maakt het beheersen van vooral woekerende planten wel een grote uitdaging. De urgentie van de problematiek en de behoefte aan kennisuitwisseling zijn groot.'

Maar dat beantwoordt niet de vraag waarom Stad en Groen zoveel weerstand ontmoet als we vrij onschuldige vragen stellen over het exotenbeleid. Waarom is de uitvoering van dat beleid zo'n hoofdpijndossier voor de betrokkenen? Om die vraag beantwoord te krijgen, hebben we stakeholders uitgenodigd om anoniem hun hart te luchten over de EU-wet.

Anneloes Voorberg

Gevlekte Amerikaanse rivierkreeft

Anoniem

Dat helpt. Een anonieme bron, werkzaam bij een grote terreinbeheerder, snijdt twee thema's aan die nog niet eerder benoemd zijn door onze bronnen. Allereerst is er grote onduidelijkheid over wie de uitvoering van de exotenverordening moet gaan betalen. Het verbaast niet dat dit een belangrijk thema is, maar in de rondvraag van Stad en Groen stipt niemand dat onderwerp aan. Sterker nog, onze schriftelijke vragen aan EZ over financiering worden helemaal genegeerd, alsof ze nooit gesteld zijn.

Het Rijk moet uitleggen waarom het vragen nog niet kan beantwoorden

'Het gaat om héél veel geld – niemand weet hoeveel –, waarvoor geen potjes gereserveerd zijn', zegt onze anonieme bron daarover. 'Het Rijk heeft de uitvoering van het natuurbeleid bij de provincies gelegd, en daarmee ook het exotenbeleid. Die moeten nu plannen maken voor de implementatie van de EU-wetgeving. Maar dat is lastig als je geen euro voor dat doel te besteden hebt.'

Juridisch

Een tweede gevoelig onderwerp dat onze bron aanroert, is een juridische kwestie die als een tik-

kende tijdbom onder het exotenbeleid ligt. 'De wet is onuitvoerbaar. Feitelijk zijn we allemaal in overtreding van de nieuwe EU-verordening. Ik spreek dan over de burgers, de gemeenten en alle andere terreinbeheerders in het land. Wat we ook doen, we overtreden altijd de wet. De verordening stelt immers van de soorten op de invasieve-exotenlijst dat we ze niet mogen bezitten, vervoeren en uitzetten. Maar wat moeten de waterschappen dan met de rivierkreeften in de bagger die ze ophalen tijdens baggerwerk? Je kunt die er niet handmatig uit vissen; dat is praktisch onuitvoerbaar. Of wegbeheerders: je kunt wegbeheerders niet vragen om de wegbermen niet meer te maaien omdat ze de invasieve exoten die daarin voorkomen niet mogen verplaatsen.'

Dat verklaart ook, volgens de anonieme bron, waarom de betrokken overheidsorganisaties waarschijnlijk niet graag spreken over de uitvoering van het exotenbeleid. Ze zitten in een positie waarin ze simpelweg geen verhaal hebben. 'Overheden kunnen niet zeggen dat ze niet handhaven. Toch weet iedereen dat ze dat niet kunnen. De handhavende organisaties kunnen niet de hele dag bekeuringen uitschrijven. Werken stilleggen is ook al geen optie. Waterschappen moeten baggeren; anders slibben de waterwegen dicht. Wegbeheerders moeten maaien; anders ontstaan er gevaarlijke verkeerssituaties. Handhaven is ondoenlijk.'

Draagvlak

Daarmee dreigt ook het draagvlak voor het exotenbeleid af te kalven, merkte Doelman tijdens haar

onderzoek. 'Ik proef wel dat de respondenten het nut inzien van het exotenbeleid, maar door alle onduidelijkheid raakt dat wat op de achtergrond.' In haar aanbevelingen adviseert ze het ministerie daarom om vooral een positieve boodschap te communiceren. 'Spreek niet vanwege de verplichting die ons door Europa wordt opgelegd, maar vanuit een positieve houding. Blijf uitleggen dat we met dit beleid werken aan biodiversiteit en zo onze mooie natuur beschermen.'

Opmerkelijk is ook dat Doelman haar opdrachtgever adviseert om vooral transparant te zijn over de processen die gaande zijn. 'Dat betekent dat de overheid het ook gewoon eerlijk moet zeggen als ze nog geen antwoord heeft op een vraag.' Dat pleidooi voor transparantie is bij EZ nog niet helemaal geland, zo lijkt het. Stad en Groen krijgt immers, drie maanden na de oplevering van het rapport, nog steeds niemand te spreken over de implementatie van het exotenbeleid. Wel laat EZ via een e-mail weten overleg te voeren met de provincies over de taken en verantwoordelijkheden met betrekking tot het exotenbeleid. 'Het streven is begin 2018 de taakverdeling met de provincies te hebben vastgelegd.'

Be social

Scan of ga naar:

www.stad-en-groen.nl/artikel.asp?id=41-7097